

Канадський інститут українських студій

450 Athabasca Hall, University of Alberta, Edmonton, Alberta, Canada T6G 2E8

Від мітології до історії:
відгук на ювілей Переяслава

У січні 1654 р., в містечку Переяслав, гетьман Богдан Хмельницький та козацька рада визнали сюзеренітет московського царя. У той час, як історики тлумачили цю подію на різні лади, Переяслав став центральною складовою міту про російсько-український союз, який доводив, що той самий народ був розділений монголо-татарським нашествям та наступним литовсько-польським пануванням і був «воз'єднаний» у Переяславі. Ця мітологія була глибше відшліфована радянським режимом, зокрема з нагоди 300-ї річниці в 1954 р., коли Центральний Комітет Комуністичної партії Радянського Союзу дав визначення Переяславській угоді як безповоротне добровільне воз'єднання двох братерських народів — мітологічне визначення, яке залишалося догмою аж до розпаду Радянського Союзу.

Незалежна Україна відкинула, до великої міри, міт про російсько-український союз на користь цілої низки інших історичних тлумачень. Тому було одночасно шоком та несподіванкою, коли 13 березня 2002 р. президент Кучма видав указ «Про відзначення 350-ї річниці Переяславської козацької ради 1654 року». Хоч йому було далеко до розмаху «святкування» 1954 р., зміст указу, як також і склад членів його організаційного комітету, свідчили про серйозність намірів та широту обсягів запланованого заходу. Тоді як святкування 1954 р.

проводилося в Україні, коли вона була складовою частиною Радянського Союзу, це нове «святкування» мало відбутися в незалежній Україні. Чи автори указу та члени

Портрет Богдана Хмельницького роботи голландського художника В. Гондіуса (1651 р.)

його організаційного комітету не розуміли, що вони готувались відзначати ювілей події, яка привела до скасування незалежної української держави, утвореної під керівництвом Богдана Хмельницького? Чи це не є прийняття, хоча б частинно, міту про союз?

14 червня 2002 р. Зенон Когут, Сергій Плохій і Франк Сисин написали відкритий лист до своїх колег в Україні, закликаючи їх не піддаватися на умовляння влади

взяти участь у цьому явному політичному спектаклі. Усвідомлюючи важливість подання надійної історичної інформації про переяславські події, КІУС взяв на себе кілька ініціатив для забезпечення інформації для академічних кіл та української громадськості.

Видавництво КІУСу представило увазі світу працю Івана Басараба «Pereiaslav 1654: A Historiographical Study» (Переяслав 1654: Історіографічне дослідження), яка являє собою ретельне дослідження документів українсько-російських переговорів, включно з перекладами найбільш важливих текстів. Цей том також досліджує погляди найбільш важливих істориків, які писали про Переяславську угоду від сімнадцятого століття до 1970-х рр.

КІУС також узяв на себе активну роль у фінансуванні та праці над значним дослідженням про Переяславську раду та угоду, яка була опублікована в Україні під заголовком «Переяславська рада 1654 р. (історіографія та дослідження)». Видання на 888-и сторінках включає в себе двадцять одну статтю видатних істориків минулого та сьогодення.

Щоби дати нагоду українській громадськості отримати краще розуміння подій 1654 р. і як їх тлумачили, КІУС співспонсорував цілу низку подій в Україні і навіть в Росії. КІУС підтримав і взяв участь у деяких презентаціях книжки про

Продовження на с. 9

Зенон Когут біля входу до будинку «Атабаска Гол», де знаходиться КІУС

Погляд у майбутнє: 2004—2009 роки

Початок нового терміну на посаді директора — це сприятливий час для роздумів про минуле та обмірковування майбутніх напрямків. Я вірю, що ми повинні будувати наші пляни, спираючись на наші основоположні цінності та минулі досягнення, у той же час готуючись до нових випробувань. У цьому дуже короткому огляді, я лише вказую напрямки, у якому я хотів би поводити Канадський інститут українських студій (КІУС) у наступні п'ять років.

1. Утримування досконалості досліджень

Використовуючи свої минулі здобутки як опору для майбутньої будови, КІУС буде й далі втримувати свою провідну роль у ділянці досліджень української історії. Переклад та редагування монументальної праці Михайла Грушевського «Історія України-Руси» залишатиметься у центрі наших зусиль. Опублікування праці «His-

torical Dictionary of Ukraine» (Історичний словник України) в 2005 р. приведе цей довготерміновий проєкт до завершення. Головною метою Українсько-канадської програми (УКП) залишається і далі написання історії українців у Канаді у міжвоєнний період. Передбачається, що це буде закінчено до 2006 р. Методичний кабінет української мови (МКУМ) буде продовжувати забезпечувати доступ до найпередовіших методологій навчання через видання матеріалів у програмі «Нова» для першої-шостої клас (що вже близько закінчення) і за допомогою розробки шкільних програм для двомовних шкіл. У рамках проєкту «Internet Encyclopedia of Ukraine» (Енциклопедія України в «Інтернеті»), тематичні редактори будуть шукати найавторитетніших фахівців для написання окремих гасел. Нарешті, КІУС буде продовжувати заохочувати досконалість досліджень у всіх ділянках українознавства через проєкти, які він підтримує своїми науковими дотаціями чи фінансовим спонсоруванням, та через спільні видавничі проєкти.

2. Розширення та покращення процесів поширення досліджень та знань

Видавництво КІУСу, яке випустило в світ понад 140 книжок та 60 дослідчих довідників, буде продовжувати залишатися наріжним каменем видавничих зусиль інституту. Другою складовою частиною видавничої програми інституту є «Журнал українознавчих студій», який, як я передбачаю, відновить свою роль своєчасного першорядного видання у ділянці українознавства. КІУС також буде продовжувати поширювати наслідки досліджень через спонсорування тематичних сесій на річних конфе-

ренціях різноманітних освітніх товариств; організацію семінарів і лекцій в Альбертському та в Торонтському університетах і через спонсорування конференцій на специфічні теми, як це було продемонстровано трьома конференціями, які були присвячені контроверсійній темі відзначення 350-ої річниці Переяславської ради.

КІУС в Інтернеті: Упродовж наступних п'яти років, окрема увага буде приділена поширенню наслідків досліджень через Інтернет, що призведе, у дійсності, до створення, так званого, віртуального КІУСу. Головними його складовими частинами будуть наступні:

Розширений вебсайт КІУСу, який подаватиме не лише новини про інститут та його підрозділи й програми, бюлетні новин, але й включатиме також академічні статті, публікації з аналізом питань сучасної України (Програма ім. Стасюків), рецензії книжок та інші матеріали.

Українознавчий консорціум інтернет-порталу (УКІП), який буде займатися розробкою та технічним втіленням таких мультимедійних засобів для вебсайту, які принесуть велику користь учням, учителям та батькам, які зацікавлені у вивченні української мови та української культури. Новий освітній вебсайт <www.oomRoom.ca>, запуск якого відбувся нещодавно англійською та українською мовами, уже став своєрідним засобом для учнів у шкільних програмах від дитячого садочку до дванадцятої класи.

Проєкт «Internet Encyclopedia of Ukraine» (IEU), який передбачається, як безперервно усучаснюваний, добірний та легкий для користування навчальний та інформаційний засіб в Інтернеті для студентів, науковців та загалу публіки. До сьогоднішнього дня, 1300 гасел було розміщено на вебсайті «IEU», і вони вже є доступними для користувачів Інтернету. Збільшити це число до

запланованих 20 000 гасел буде значним академічним, технічним та фінансовим випробуванням.

Щойно розширений та покращений вебсайт Видавництва КІУСу <www.utoronto.ca/cius>, який забезпечує користувачів Інтернету доступом до електронного каталогу друкованих видань КІУСу та всіх чисел «Журналу українознавчих студій» і надає можливість придбати будь-яке видання безпосередньо на вебсайті, через безпечну систему електронних замовлень.

3. На службі громаді

КІУС буде продовжувати надавати найкращі послуги українській громаді через розробку інтелектуальних засобів, які потрібні для плекання українсько-канадської спадщини: чи це розробляючи засоби для двомовних шкіл у Канаді, підручники, енциклопедію в Інтернеті — чи публікуючи журнал або книжки про українські та українсько-канадські теми. КІУС також буде наглядати за станом архівів у Канаді і буде далі виконувати свої зобов'язання перед екомузеєм «Kalyna Country» (Калиновий край).

У рамках Альбертського університету, КІУС продовжуватиме відігравати роль провідника у плануванні та впровадженні своєї ініціативи встановлення довготермінової угоди про співпрацю та партнерство зі Львівським національним університетом, як також із іншими закладами вищої освіти в Україні.

КІУС буде продовжувати допомагати канадським урядам у справах, які стосуються України. Наприклад, 12 травня 2004 р. КІУС організував засідання за «круглим столом» про Україну під назвою «On the Eve of the Presidential Election of October 31, 2004» (Напередодні президентських виборів 31 жовтня 2004 р.) для Міністерства закордонних справ Канади. На провінційному рівні, КІУС є представлений в «Advisory Council

on Alberta-Ukraine Relations» (Дорада рада з альбертсько-українських відносин), за сприяння та заохоченням якої був підготовлений «Протокол про наміри» між провінцією Альберта та двома обласними урядами західньої України.

Нарешті, КІУС буде продовжувати надавати послуги самій Україні. Щонайперше, він продовжуватиме підтримувати наукові дослідження через Східний інститут українознавства ім. Ковальських та Інститут історії при Львівському університеті, через програми в Національному університеті «Києво-Могилянська академія» та Чернівецькому університеті і через значну кількість конференцій, публікацій, дослідчих дотацій та стипендій, які КІУС виділяє в Україні. Окрім того, КІУС буде продовжувати допомагати Україні в її зусиллях з реформування за допомогою таких проектів, як Канадсько-український проект законодавчої та міжурядової співпраці, праця якого у переважній більшості фінансується Канадською Агенцією міжнародного розвитку (CIDA). У зв'язку з цим, ми хочемо подякувати родині Вжесневських за пожертву в сумі 250 000 доларів з фондів її фундації «Aid to Ukraine-Допомога Україні» для фінансування проекту «Ukraine Transparency and Election Monitoring Project» (Український проект прозорого моніторингу виборів 2004).

4. Встановлення солідних фінансових підвалин

Говорячи про фінансовий бюджет, треба підкреслити, що КІУС не має досить прибутків, щоб достатньо фінансувати всі нинішні програми. Це викликає особливе занепокоєння, тому що, незважаючи на наші найкращі зусилля і добрий успіх у кампаніях по збору коштів, все ж таки передбачається, що протягом наступних п'яти років, з огляду на нещодавні

незадовільні показники ринкової діяльності, прихід з вічних фондів зменшиться. У той же час, нема надії на додаткові урядові фінансування. Єдиний наш відгук на цю неминучу кризу — це отримати більше грошей. КІУС зробив перший крок в організації більш систематичної та інтенсивної кампанії по збору фондів. Інститут вдячний за отримання окремої дотації, що дала можливість найняти працівницю з розвитку фондів Анну Біско, яка розробить і допоможе втілити в життя стратегії по збору фондів для інституту.

Одним словом, КІУС потребує значних нових фондів, щоб здійснити свою місію розвитку, збереження та поширення знань про Україну та українців. Одночасно з тим, як ми будемо пробувати і далі розвивати успіхи в наших стосунках з урядами та в отриманні дотацій, які ми мали останніми роками, головне потенційне джерело прибутку надходить від Вас, дорогий читачу. Саме Ваша щедрість в минулому дає нам надію на майбутнє.

Зенон Козут, директор

Канадський інститут українських студій

CIUS, 450 Athabasca Hall
University of Alberta
Edmonton, AB, Canada T6G 2E8

Телефон: (780) 492-2972
Телефакс: (780) 492-4967
Електронна пошта: cius@ualberta.ca
Вебсайт: www.cius.ca

У справах, що стосуються Електронної енциклопедії українознавства, «Журналу українознавчих студій», Видавництва КІУСу, Центру ім. Петра Яцика просимо звертатися за адресою:

Canadian Institute of Ukrainian Studies
1 Spadina Crescent, Rm. 109
University of Toronto
Toronto, ON, Canada M5S 2J5

Телефон: (416) 978-6934
Телефакс: (416) 978-2672
Електронна пошта: cius@utoronto.ca

Новини КІУСу

Проект моніторингу виборчого процесу в Україні

10 вересня 2004 р., пан Борис Вжесневський, нещодавно обраний депутатом Парляменту Канади від дільниці Етобікок-Центр торонтського виборчого округу, вручив КІУСові чек на суму 250 000 доларів. Щедрий дар від імени його родинної добродійної фундації «Допомога Україні» був призначений на фінансування проекту «Українського проекту прозорого моніторингу виборів 2004» (УППМВ).

У рамках проекту, під керівництвом КІУСу, в Україну були вислані канадські експерти з метою розробки та проведення семінарів безстороннього характеру з питань виборчого законодавства, політичних курсів та процедур для представників місцевих виборчих комісій та виборчих наглядачів. Таким чином, через поглиблення розуміння законодавства, пов'язаного з виборчим процесом, урядових політичних курсів та процедур, які проводяться до виборів та під час виборчого процесу, УППМВ мав на меті підтримати демократичний розвиток в Україні напередодні президентських виборів в Україні.

Щедру пожертву прийняли від імени Альбертського університету доктор Ендрю Грінша, заступник віце-президента з наукових досліджень, та від імени КІУСу — його директор, доктор Зенон Когут. У своєму вступному слові під час презентації п. Вжесневський наголосив, що Україна є єдиною —

Борис Вжесневський підписує чек для КІУСу. Праворуч від нього сидить Ендрю Грінша, заступник віце-президента з наукових досліджень. Стоять (зліва-направо): Сергій Плохій та Зенон Когут (КІУС)

окрім балтійських країн — пострадянською державою, в якій існує життєздатна опозиція, що є запорукою існування будь-якої демократії. «Канада та українські канадці, — сказав він, — мають відіграти важливу роль у підтримці тривалого демократичного розвитку України і можуть допомогти через такі інституції, як КІУС». «Хоч люди мають схильність дивитися на університети, як на «вежі зі слонової кістки», на певних відтинках часу діяльність таких закладів, як КІУС, може мати вплив на життя мільйонів», — підкреслив п. Вжесневський. Він зазначив також, що цей конкретний проект може підготувати до тисячі виборчих наглядачів в Україні. Саме тому, за його словами, «було легко виписати цей чек, тому що ця праця допоможе українцям в Україні».

Д-р Грінша подякував п.

Вжесневському від імени Альбертського університету і зазначив, що міжнародні зв'язки є справами надзвичайної важливості для університетської громадськості та зокрема КІУСу, досягнення якого в науці та внески в ділянку міжнародних стосунків заслуговують високої оцінки. Д-р Когут також подякував п. Вжесневському і звернув увагу присутніх на той факт, що КІУС має вже понад вісім років досвіду праці в Україні, керуючи проектами, які фінансувалися Канадською Агенцією міжнародного розвитку (CIDA) і сприяли поширенню демократичного розвитку, унаслідок чого КІУС уже має відповідну інфраструктуру в Україні. Пан Дмитро Якута очолив проект від КІУСу, а неурядова організація «Фундація «Громадянська енергія» була партнером КІУСу в Україні.

Син українських іммігрантів, п.

Вжесневський є нинішнім президентом і власником відомої пекарні «Future Bakery» та крамниці молочних продуктів «M-C Dairy» — двох досить успішних підприємств з штаб-квартирою у м. Етобікоок. На відзначення його успіхів та новаторство, «Ontario Business Journal» (журнал «Онтарійський бізнес») назвав п. Вжесневського одним із ста найкращих підприємців Онтаріо («Top 100 Entrepreneurs»). Пекарня «Future Bakery», яку заснували його дідусь і бабуся, має сьогодні 80 працівників. Він перебрав керівництво родинним підприємством у віці 22 роки, після отримання бакалаврату з комерційної справи в Торонтському університеті.

Пан Вжесневський присвятив значну частину свого життя праці з громадськими групами та гуманітарним справам як у Канаді, так і поза її межами. Ще до розпаду Радянського Союзу він підтримував групи сприяння людським правам та демократичним реформам в Україні. Нині родина Вжесневських продовжує працю в Україні, фінансуючи та організовуючи допомогу сиротам і виділяючи стипендії здібним, але малозабезпеченим студентам.

Новий посол України відвідує КІУС

Провінція Альберта стала місцем першої офіційної візити новопризначеного посла України до Канади, Його Екселенції Миколи Маймескула, куди він прибув на запрошення прем'єра Ралфа Клайна. Під час свого перебування в Едмонтоні д-р Маймескул відвідав Канадський інститут українських студій, де він зустрівся з представниками КІУСу та викладацького й адміністративного штату Альбертського університету. Вищеподана фотографія

На фотографії (зліва-направо): Сергій Плохій (КІУС), Оленка Білаш (Факультет освіти), Микола Маймескул (Посол України до Канади), Анна Біско (КІУС), Наталя Пилип'юк (Факультет модерних мов та культурологічних досліджень) і Богдан Клід (КІУС).

була взята на прийнятті після офіційного підписання 11 серпня 2004 р. Протоколу про наміри (ППН) між провінцією Альберта та Івано-Франківською областю. ППН уможливить тіснішу співпрацю між цими двома регіонами в кількох напрямках, включно з ділянками освіти, сільського господарства, музейної справи, туризму та громадського розвитку.

Документи Британського уряду про Україну

У 1997 р. Видавництво КІУСу опублікувало науковий довідник № 60 (Документи Британського Міністерства закордонних справ про Україну та українців за 1917—1948 рр.), який підготовував Ярослав Кошів. Ця праця на 300-х сторінках є довідником до понад 1 500 сторінок документів Міністерства закордонних справ, копії яких п. Кошів зробив у

Державному архіві в Лондоні в рамках дослідчого проекту, який він розпочав у 1980-х роках (і який фінансував КІУС). Окрім офіційних звітів та переписки з обговореннями багатьох сторін українського питання у першій половині двадцятого століття, ці документи торкаються також таких тем, як польська урядова політика в міжвоєнній Західній Україні, голод 1932—33 рр., політичні події під час Другої Світової війни і доля українських переміщених осіб після війни.

Переплетений комплект цих документів зберігався у бібліотеці КІУСу і служив дослідчою базою для науковців. Під час зимового семестру 2004 р. дві студентки Бібліотечної школи Альбертського університету, Тетяна Полякевич і Маргарет Декорбі, у рамках свого бібліотечного практикуму підготували другий комплект документів Міністерства закордонних справ для переплетення та каталогування. Проект координувала бібліотекарка з германістики та славістики Еріка Банська. Цей комплект з 32-х томів,

а також примірник наукового довідника, закаталогізовані в бібліотеці Альбертського університету під назвою «British Foreign Office Files on Ukraine and Ukrainians, 1917-1948» (call no. DK 508.79 K675 1917).

Анна Біско призначена керівником програми розвитку фондів

Канадський інститут українських студій з приємністю повідомляє, що п. Анна Біско приєдналася до штату інституту із завданням керувати програмою розвитку фондів. Це призначення на один рік було уможливлене завдяки співпраці між відділом зовнішніх зв'язків Бюро розвитку фондів Альбертського університету та Фонду Катедри Українознавства з Нью Йорку, яка підтримує завдання, програми та діяльність КІУСу. До кола обов'язків п. Біско входить планування та

Анна Біско біля Дошки вшанування меценатів КІУСу

координування праці над проектами, спрямованими на те, щоб збільшити видимість КІУСу та Альбертського університету, а також встановити й підтримувати зв'язки з меценатами.

Пані Біско має довготривалі зв'язки з КІУСом: спершу, як магістерська стипендіатка, а пізніше — як перша координаторка Методичного кабінету української мови (МКУМ, 1986—88 рр.) і потім

— як помічниця редакційної колегії та управителька бюро проекту «Encyclopedia of Ukraine» (Енциклопедія України, 1993—95 рр.). Виїхавши з Едмонтону в 1988 р., Анна Біско продовжувала брати участь у різних проєктах МКУМу і виконувала обов'язки його директора протягом шести місяців у 2000—01 роках. Перед приходом до КІУСу вона керувала проєктом розвитку україномовних засобів для вищого шкільного рівня при Українському центрі засобів та розвитку (УЦЗР) при Коледжі ім. Гранта МакЮвана (Едмонтон).

Приступаючи до праці на цій посаді, п. Біско сказала: «Мені дуже приємно повернутися назад до КІУСу. Я завжди була переконаною прихильницею інституту і твердо вірю, що українська громада мусить бути представлена в усіх аспектах та на всіх рівнях суспільства, зокрема, в академічній сфері. Хоч посада керівника програми розвитку фондів несе за собою багато випробувань у сьогодиншньому економічному кліматі, я готова до цих випробувань і до співпраці з працівниками інституту, меценатами та громадою.»

З п. Біско можна зв'язатися листовно чи телефоном (на число (780) 492-2972) або електронною

Дарувати
ЗірК2
З Б І Р Н И К
В І Н Ш У В А Н Ї

Упорядкувала Ета Арчер

Over 90 greetings and verses to help celebrate the Christmas and New Year season!

Available now for \$14.95

Order through your local Ukrainian bookstore or direct from the publisher:

Ukrainian Language Education Centre

ph: (780) 492-2904
fx: (780) 492-4967
ulec@ualberta.ca

Проекти та програми

Східний інститут українознавства ім. Ковальських у Харкові

Місто Харків здобуло двозначну репутацію в українській свідомості. З одного боку — традиції слобідського українського козацтва та інтелектуального культурного руху нової доби; з другого — радянські часи, коли місто двічі було столицею: на короткий час — Донецько-Криворізької республіки в 1918 р. і на довший, до 1934 р., — Наддніпрянської України. Молоде покоління епохи «розстріляного відродження» залишило нам відчуття суперечливого роздвоєння між цими двома образами Харкова — російсько-радянським і українським.

Після проголошення української незалежності, Харків несподівано опинився у новій геополітичній та культурній ситуації. Він знову став прикордонним з Росією містом і водночас відкрився сучасним впливам глобалізації. Тут, як у краплі води, віддзеркалилася клясична для всієї України проблема поєднання українського з модерним. Адже історія довела: українізація не є й не може бути звичайним «поверненням до витоків». Вона стає конкурентною лише тоді, коли поєднується з сучасним.

Дозволю собі в зв'язку з цим ще один коротенький спогад з недавнього минулого. Один мій знайомий — історик, професор і, за його словами, щирий патріот — після проголошення Акту державної незалежності України не спав усю ніч. Рано вранці він прокинувся, чисто поголився, одяг краватку й

вийшов на зустріч новому життю. Усюди, куди вели його веселі ноги, говорив він лише добірною українською мовою й вимагав того ж від усіх співрозмовників — у трамваї, у кав'ярні, на роботі. Після численних поневірянь, глузувань і не дуже приємних розмов громадянин « нової великої європейської держави » повернувся додому розлюченим і

Володимир Кравченко, директор Східного інституту українознавства ім. Ковальських у Харкові

глибоко розчарованим. Дива чомусь не сталося. Плонувши на сентименти, наш знайомий узявся заробляти гроші всіма правдами й неправдами...

Власне, цей приклад є характерним для ментальності багатьох українців, і то не лише в Харкові. Дива не сталося. Тому подбаймо, панове, про себе. Інстинкт особистого виживання завжди перемагав ідею громадської солідарності. Теорія органічної, на німецький кшталт праці, без розрахунку на блискавичний, а відтак ефемерний результат не пустила глибокого коріння в українському суспільстві.

Вона здобула сприятливий ґрунт для цього в іншому соціально-культурному середовищі, передусім на Заході. Проте советський спосіб життя виявився для неї згубним. Чого більше в сучасному українському суспільстві — советськості, чи українськості — знає кожен, хто тут побував...

Коли чотири роки тому Канадський інститут українських студій розпочав сміливий проєкт підтримки та розвитку українознавства на Сході України за ініціативою бл. п. Михайла Ковальського та Дарії Муцак-Ковальської, ніхто не сумнівався в тому, що природним осередком цієї діяльності має бути саме Харків. Сміливість цього задуму мала інші коріння. Потрібно було піднятися над сентиментами української громади Північної Америки на користь «другої України» — східної, попри негативні стереотипи в її сприйнятті. Ще більш важливим було те, що в основу проєкту закладалася ідея органічної праці — тривалої, методичної, зовні не завжди помітної, але від того не менш ефективної. В кінцевому рахунку йшлося про створення на Сході нового осередку українського модерного інтелектуального впливу.

Важливим кроком на цьому шляху можна вважати виникнення у 2000 р. Східного інституту українознавства ім. Ковальських у Харкові, покликаною втілювати в життя Програму дослідження Східної України ім. Ковальських для східних областей. Це громадська установа, що не має постійного штату працівників і виступає в ролі координуючого осередку регіонального рівня. Інститут розробляє та здійснює українознавчі програми, навколо яких зосереджуються виконавці з різних установ Харкова,

Харківщини, деяких інших міст Східної України.

З 2003 р. основним партнером Інституту виступає Запорізький науковий осередок на чолі з професором Анатолієм Бойком. На черзі — встановлення постійних контактів з такими містами, як Чернігів, Суми, Дніпропетровськ, Одеса. Інститут прагне до того, щоб витворити мережу з'єднаних між собою громадських організацій українознавчого напрямку. Їхня діяльність, побудована на нових організаційних засадах, дозволила б у перспективі оновити інтелектуальну атмосферу в науковому середовищі, що й далі несе на собі відчутний тягар совєтської спадщини. Можливо, з цієї причини Інституту доводиться постійно зустрічатися з прихованим або відкритим опором.

Наукові проекти Інституту розраховані, переважно, «на вирість» і мають перспективний характер. Це можна сказати, зокрема, про міжнародний історико-культурологічний щорічник «Схід-Захід», який вже встиг здобути собі ім'я в сучасному українознавстві. До кінця 2004 р. мають побачити світ його 7 та 8 випуски, присвячені, відповідно, історії українських університетів і проблемі Переяславської ради 1654 р. Не менше значення має створення інформаційно-аналітичного сайту Інституту, на сторінках якого відображається поточна інформація про громадське, культурне, національне та наукове життя Харкова та регіону в цілому (<<http://keui.univer.kharkov.ua/keui.htm>>). Великі надії покладаються також на щорічний конкурс студентських наукових робіт у галузі українознавства на здобуття премії імені Ковальських. Географія конкурсу охоплює практично всю Східну Україну.

За чотири роки свого існування Інститут виступив організатором серії міжнародних наукових конференцій, присвячених, зокрема, проблемам історичної пам'яті та свідомості українського суспільства, національному питанню на Сході України, історії університетської освіти в Україні, Переяславській раді 1654 р. Поряд з цим, регулярно влаштовуються наукові семінари, «круглі столи» та читання. Серед них можна пригадати передусім ті, що були присвячені пам'яті Юрія Шевельова та Григорія Костюка, 100-річчю української Біблії, проблемам націонал-комунізму початку 20 століття, Українській Державі гетьмана П. Скоропадського, річниці приєднання Криму до України.

Співробітники Інституту виступають не лише в ролі організаторів, але й науковців. Ними започатковані нові наукові проекти, пов'язані, зокрема, з вивченням національної ідентичності на Слобожанщині, підготовкою серії «Україна в записках мандрівників і мемуарах», дослідженням місця Харкова в українському культурно-національному процесі, а також культурному феномену українсько-російського прикордоння. Особливе місце в науковій діяльності Інституту займає масштабний проект збирання та дослідження писемних та усних джерел з історії південної України, розроблений професором Анатолієм Бойком.

Володимир Кравченко, директор

У пошуках паперів гетьмана Івана Мазепи

Частина архіву Івана Мазепи, який вважався загубленим під час зни-

щення Батурина у 1708 р., була віднайдена у Санкт Петербурзі, Росія. Повідомлення про це захоплене відкриття було зроблене д-ром Тат'яною Яковлевою з Санкт Петербурзького університету на конференції, яка відбулася у Санкт Петербурзі 27-29 травня 2004 р. і була співспонсорована КІУСом.

Відкриття невідомих листів, написаних самим Іваном Мазепою та надісланих йому, було зроблене д-ром Яковлевою під час її досліджень документів козацької доби в архіві Александра Меншикова, правої руки імператора Петра і командира російських військ, які захопили і спалили Батурин. Існування цих листів привело д-ра Яковлеву до висновку, що архів Мазепи не був спалений у Батурині, але був захоплений Меншиковим. Вона також думає, що Меншиков, який був загальновідомий своєю жадібністю, захопив не тільки папери Мазепи, але також його цінну бібліотеку. Д-р Яковлева та її студенти продовжуватимуть пошуки нових документів з архіву Мазепи і будуть також пильнувати, чи не з'являться десь книжки з його бібліотеки.

Тат'яна Яковлева нещодавно опублікувала переломну статтю про Мазепу в одному з провідних історичних журналів Росії, в якій вона закликала своїх колег в Росії зробити переоцінку історичної важливості постаті Мазепи в українській та російській історіографії. Зараз вона пише книжку про Івана Мазепу, яку замовило провідне московське видавництво для популярної російської серії «Життя визначних людей».

Програма ім. Ковальських співспонсорує подальші зусилля д-ра Яковлевої та її колег у пошуках архіву та бібліотеки Івана Мазепи. Результати цих зусиль, включно з самими документами, будуть опубліковані.

Від мітології до історії

Продовження з 1-ої сторінки

Переяславську раду, які відбулися по всій Україні. КІУС також співспонсорував три міжнародні конференції про переяславські події. Перша відбулася в Києві у січні 2004 р. — рівно 350 років від дати, коли відбулася Рада. Конференція мала на меті забезпечити форум для наукового обговорення Переяславської угоди та її наслідків і протистояти очікуванім офіційним святкуванням. У цій конференції взяли участь понад 30 науковців з України, Росії, Польщі, США і Канади. Д-р Зенон Когут допоміг організувати конференцію, був головою на кількох сесіях і виступив з доповіддю на тему: «The Pereiaslav Agreement in the Political and Historical Thought of the Hetmanate» (Переяславська угода у політичній та історичній думці Гетьманату). Конференція широко висвітлювалася в українських засобах масової інформації.

Другий симпозіум був влаштований Східним інститутом українознавства ім. Ковальських у Харкові в березні 2004 р. Він зосередився на питанні «Міти й реальність» і включив у себе доповідь директора Інституту ім. Ковальських Володимира Кравченка під назвою: «Переяславський комплекс в українській історіографії». Третя конференція відбулася у травні 2004 р. у Санкт-Петербурзі (Росія). Завданням цієї конференції було те, щоб зібрати міжнародню групу науковців і в російському оточенні обговорити різні тлумачення українсько-російських відносин, включно з переяславськими подіями.

КІУС доклав значних зусиль для забезпечення того, щоб академічні кола, засоби масової інформації з усього світу та українська громадськість мали авторитетний матеріал про Переяславську угоду та раду. Чи

Конференція про Переяслав у Києві (січень 2004 р.). Виступає Микола Жулинський, директор Інституту української літератури Національної Академії наук України

були ці масові зусилля ефективними? Так виглядає. Тоді як інші проблеми в російсько-українських відносинах (наприклад, події в Тузлі) могли також спричинитися до такого самого ефекту, але як би там не було, на офіційному рівні спостерігалось значне похолодання до «переяславської гарячки». Грандіозні «святкування» ніколи не відбулися і навіть офіційно спонсоровані події та висвітлення в пресі відзначалися значно врівноваженим підходом.

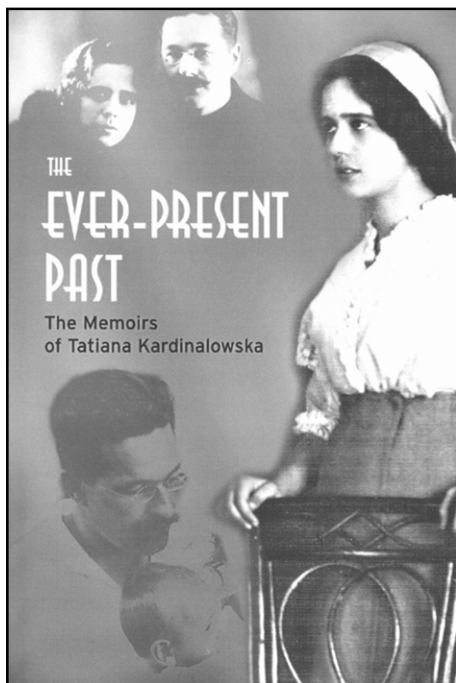
Але міт про союз продовжує підживлюватися тими силами, які мають на меті злиття України з Росією. У той самий час, коли ми влаштовували нашу конференцію у Києві, Спілка православних громад разом з Прогресивною Соціалістичною партією Наталії Вітренко організували переяславські святкування на Софіївському майдані, з молитвами за «перевоз'єднання» України і Росії. Подібно до того, Патріарх Алексій II Російської

Православної Церкви закликав учасників Собору народів Білорусі, Росії та України, який відбувався від 17 до 19 травня 2004 р. у Запоріжжі, залишатися вірними ідеї «воз'єднання», проголошеної 350 років тому під час Переяславської ради.

КІУС, який успішно протистояв і зумів ослабити міт про «воз'єднання», зробив і буде продовжувати робити все, що можливе і в його силах, щоб поставити питання Переяслава назад у сферу історичних досліджень та міркувань.

Зенон Когут

Нові публікації

Спогади описують українську революцію та культурне відродження 1920-х років

Найновіше видання Видавництва КІУСу (CIUS Press), спогади Тетяни Кардиналовської «The Ever-Present Past» (Невідступне минуле), — це цікаве й легке для читання свідчення авторки про її дитинство як доньки генерала царської армії й життя в Росії напередодні революції, згодом — на Кавказі і в Києві, та всі переломні й надзвичайні часи, в яких вона жила пізніше: Української Революції, громадянської війни та українсько-советської війни, українського відродження 1920-х рр. та сталінського терору.

Опинившись після війни біженцем в Америці, на схилі своїх літ п. Кардиналовська (1899–1993) взялася написати історію своїх знайомств та спілкування з провідними українськими політичними та літературними діячами: спершу — як молода дружина Всеволода Голубовича, визначного члена Української Центральної Ради 1917 р. й прем'єр-міністра Української Народньої Республіки (від січня до березня 1918), а згодом — як дружина Сергія Пилипенка, засновника й голови Спілки селянських письменників «Плуг» та одного з провідних культурних діячів Радянської України у 1920-і роки. Як тисячі інших представників української інтелігенції, і Голубович, і Пилипенко були ув'язнені та безслідно зникли під час терору 1930-х років.

Найхарактерніші якості, які пронизують спогади Кардиналовської, — це щирість та людська сердечність. Вони знайомлять читача з відомими українськими політиками та письменниками як особистостями. Голубович, Пилипенко, Микола Хвильовий, Володимир Сосюра, Валеріян Поліщук, Василь Еллан-Блакитний, Остап Вишня та Андрій Головка оживають разом з їхніми хибами та чеснотами. Описи Кардиналовської маловідомих осіб, зокрема її зображення слідчих НКВД та державних прокурорів, які переслідували Пилипенка, і в яких вона пробувала випрохати помилування для нього, подають найбільш викриваючий матеріал книжки. Її спогади про голодомор-геноцид 1932–33 рр. — це найбільш зворушливі уривки тексту.

Книжка Тетяни Кардиналовської «The Ever-Present Past» була видана завдяки щедрій підтримці Вічного

фонду ім. Михайла Ковальського і Дарії Муцак-Ковальської при КІУСі.

Ціна цієї книжки у м'якій обкладинці, ілюстрованої численними фотографіями, — \$22.95. Ви можете придбати її (як також будь-яку іншу публікацію Видавництва КІУСу), вживаючи кредитну картку (VISA, MasterCard, American Express, Discover), на вебсайті видавництва, через безпечну систему електронних замовлень, за адресою:

<www.utoronto.ca/cius>. Можна також зателефонувати або вислати замовлення листом чи факсом (додувивши чек або вказавши число кредитної картки), безпосередньо до видавництва за адресою: CIUS Press, 450 Athabasca Hall, University of Alberta, Edmonton, AB, T6G 2E8; факс: (780) 492-4967; тел.: (780) 492-2973. Ті особи, які придбають цю книжку до 31 січня 2005 р., отримають безкоштовно примірник видання «The Grace of Passing» Джун Дутки (біографія визначного канадського науковця-славіста, лінгвіста, літературознавця та перекладача Константина Андрусишена).

Пам'яті Данила Гусара Струка (1940–1999)

Цього року відзначається п'ята річниця від дня смерті професора Данила Гусара Струка. П'ята річна Меморіальна лекція пам'яті Данила Гусара Струка під назвою «Kyiv through Myth and Imagination» (Київ крізь міт та уяву) була прочитана 14 травня 2004 р. професором Тарасом Кознарським з Відділу слов'янських мов та літератур Торонтського у-ту. Після лекції Роман Сенькусь, гість-редактор «Журналу українознавчих

студій», представив новий випуск журналу (том 27, числа 1–2), присвячений пам'яті Данила Гусара Струка. Цей спеціальний випуск «Журналу українознавчих студій» на пошану Данила Гусара Струка складається з вісімнадцяти статей про українську літературу та однієї статті з лінгвістики.

Данило Гусар Струк був відомим науковцем у ділянці української літератури, праця якого була також тісно пов'язана з КІУСом. Від 1967 р. він викладав курси з української мови та літератури в ун-ті. У 1982 р. він став відповідальним редактором, а в 1989 р. — головним редактором «Encyclopedia of Ukraine» (Енциклопедія України). З 1990 р. він був співдиректором КІУСу, відповідаючи за Торонтське бюро.

Підтримка проекту «Internet Encyclopedia of Ukraine» зростає

Проект «Internet Encyclopedia of Ukraine (IEU)» (Енциклопедія України в «Інтернеті») був започаткований р. для розробки в рамках Інтернету вичерпного джерела інформації про Україну та українців англійською мовою. У своєму завершеному вигляді «IEU» буде включати понад 20 000 статей та енциклопедичних гасел, які будуть доповнені тисячами мал, фотографій, ілюстрацій, таблиць, звукозаписів та мультимедійних матеріалів. Вебсайт «IEU» доступний за адресою:

<www.encyclopediaofukraine.com>. Кількість енциклопедичних гасел вже перевищує 1 300 гасел.

Значна кількість окремих осіб та установ підтримала фінансово проект у 2003 та 2004 рр. Найщедріша пожертва надійшла від пані Дарії Муцак-Ковальської з Торонта,

яка через свій дар у сумі 100 000 доларів заснувала Вічний фонд проекту «Internet Encyclopedia of Ukraine» ім. Михайла Ковальського і Дарії Муцак-Ковальської. Прибуток з фонду буде фінансувати підготовку енциклопедичних гасел з української історії.

Пані Муцак-Ковальська є довголітньою меценаткою КІУСу та українознавства. Спільно зі своїм чоловіком, бл. п. Михайлом Ковальським, завдяки винятково щедрим пожертвам вона сприяла розвитку

Андрій Чолій

важливих починів.

Діяльність Вічного фонду проекту «Internet Encyclopedia of Ukraine» ім. Михайла Ковальського і Дарії Муцак-Ковальської, присвячується пам'яті першого чоловіка пані Дарії, галицького адвоката та українського патріота Андрія Чолія.

Андрій Чолій народився 5 січня 1912 р. в селі Верхня Калушського повіту. Незважаючи на складні особисті обставини та численні перешкоди, які стояли перед ним, на шляху до вищої освіти в Галичині за польського панування, у 1935 р. пан Чолій закінчив Університет ім. Яна Казимира у Львові зі званням магістра права. Він був активним

членом Організації Українських Націоналістів, за що був арештований під час першої радянської окупації Галичини. У червні 1941 р. Андрій Чолій був закатований у більшовицькій в'язниці у Станиславові (нині Івано-Франківськ) і похований у братській могилі в Дем'яновім Лазі (приблизно 50 км на південь від Івано-Франківська), який зараз перетворено на заповідник. Пам'ять про його життя та відданість українському народові назавжди збережуться у діяльності Вічного фонду та проекту «Енциклопедія України в «Інтернеті».

КІУС також висловлює глибоку вдячність за підтримку «IEU» Відділові навчальних технологій (ВНТ) Міністерства освіти Альберти, який у 2004 р. забезпечив проект дотацією у сумі 25 000 дол. У 2003 р. проект «IEU» отримав 25 000 дол. від ВНТ.

Інші приватні особи і громадські фінансові установи Канади, США та Австралії зробили минулого року значні пожертви на підтримку проекту «IEU». Серед них були: Аркадій Муляк-Яцьківський з Лос Анджелесу (\$5,000), Теофіль Судомляк з Ренавн Парк в Австралії (\$5,000), Українська Кредитова Спілка «Самопоміч» у Філядельфії (\$3,000), Євген Бачинський з Клівленду, Огайо (\$1,000), Українська Національна Федеральна Кредитова Спілка в Нью-Йорку (\$500) та Українська Кредитова Спілка «Самопоміч» в Рочестері, Нью-Йорк (\$400). Географічні віддалі між меценатами проекту є свідченням факту, що проект «IEU» має світовий вплив.

КІУС висловлює сердечну вдячність усім названим тут жертводавцям і всім нинішнім та колишнім добродійцям проекту «Енциклопедія України в «Інтернеті».

Нагороди

Стипендії та дотації – 2004-2005

Освітні стипендії

Бакалярська стипендія ім. Леви Криси

Марта Присташ, педагогічний факультет, Альбертський університет (надалі — ун-т).

Стипендія Меморіального фонду ім. Степана Кобринського

Олена Товстюк, Школа бізнесу, Альбертський ун-т.

Стипендія для педагогічної освіти Вічного фонду Клубу українських професіоналів і підприємців Едмонтону

Марта Присташ, педагогічний факультет, Альбертський ун-т.

Аспірантські стипендії

Магістерська стипендія Вічного фонду ім. Марусі й Михайла Дорошів

Оксана Бабенко, відділ модерних мов і культурологічних студій, Альбертський ун-т. «Персональні оголошення та гендерна ідентичність у сучасному українському суспільстві».

Докторська стипендія Меморіального фонду ім. Олени Даркович

Марк Андрищик, відділ славістики, Торонтський ун-т. «Громада інших: Ідентичність українського інтелектуала у пострадянській прозі».

Тетяна Нарожна, відділ політології, Альбертський ун-т. «Західна домомога у перехідному періоді Східної Європи: Реформування політики допомоги».

Микола Сорока, відділ модерних мов і культурологічних студій, Альбертський ун-т. «Переміщення та література: Твори Володимира Винниченка».

Докторська стипендія ім. Петра Яцика

Сергій Біленький, відділ історії, Торонтський ун-т. «Східна Європа в пошуках нації (національності): Романтичний націоналізм в Україні, Польщі і Росії 1830—1840 рр.».

Постдокторські та інші стипендії

Дослідчо-навчальна стипендія ім. Непораних

Марія Ревакович, Колумбійський ун-т. «Пострадянська література в Україні: Ідентичності й канони».

Меморіальна стипендія ім. Івана Коляски та дотації Меморіального фонду ім. Івана Коляски

Наталя Федорович, Інститут історичних досліджень,

Львівський національний ун-т. «Українська жінка в Другій світовій війні».

Ростислав Мельників, Харківський державний педагогічний ун-т. «Теорія і практика українських літературних груп у 1920—1930 рр.».

Юрій Мицик, факультет історії та політології, Національний ун-т «Києво-Могилянська академія». «Українська Православна Церква в період Гетьманщини (1648—кінець XVIII ст.): Джерела та історіографія».

Оля Гнатюк, інститут славістики, Польська Академія наук, Варшава (дотація фінансована спільно з Вічним фондом ім. Олега Зуєвського). «Шляхи перетворення культурної та політичної ідентичності: Вісниківці».

Дослідчі дотації

Меморіальний фонд ім. Володимира Дилинського

Ярослав Кіт, філософський факультет, Український Вільний Ун-т, Мюнхен. «Пакт Гітлера-Сталіна 23 серпня 1939 р.: Дипломатичні та демографічні аспекти».

Меморіальний фонд ім. Михайла Захарука

Оксана Коваленко, Інститут народознавства, НАН України (дотація фінансована спільно з Програмою дослідження Східної України ім. Ковальських). «Історична топографія полкового міста Лівобережної України (на прикладі Полтави XVII-XVIII ст.)».

Вічний фонд ім. Олега Зуєвського

Оля Гнатюк, інститут славістики, Польська Академія наук, Варшава (дотація фінансована спільно з Меморіальним фондом ім. Івана Коляски). «Шляхи перетворення культурної та політичної ідентичності: Вісниківці».

Меморіальний фонд ім. Миколи Кліда

Віктор Сусак, відділ історії та соціології, Львівський національний ун-т (дотація фінансована спільно з Вічним фондом ім. родини Юхименків та Програмою дослідження Східної України ім. Ковальських). «Регіональні особливості політичної культури сучасного українського суспільства: Приклади міст Львова та Донецька».

Програма дослідження Східної України ім. Ковальських

Ігор Ситий, Чернігівський музей історії. «Доба І. Мазепи в документах: Мазепина Книга».

Іван Стороженко, факультет історії, Дніпропетровський національний ун-т. «Богдан Хмельницький і воєнне мистецтво в воєнних діях 1648-1657 рр.»

Володимир Мезенцев, відділ слав'янських мов та літератур,

Торонтський ун-т. «Археологічні розкопки в Батурині в 2004 р.»

Віктор Сусак, відділ історії та соціології, Львівський національний ун-т (дотація фінансована спільно з Вічним фондом ім. родини Юхименків та Меморіальним фондом ім. Миколи Кліда). «Регіональні особливості політичної культури сучасного українського суспільства: Приклади міст Львова та Донецька».

Оксана Коваленко, Інститут народознавства, НАН України (дотація фінансована спільно з Меморіальним фондом ім. Михайла Захарука). «Історична топографія полкового міста Лівобережної України (на прикладі Полтави XVII-XVIII ст.)».

Гелінада Грінченко, відділ українознавства, Харківський національний ун-т. «Усні історії остербайтерів — збірка джерельних матеріалів».

Татьяна Яковлева, відділ історії, Санкт-Петербурзький державний ун-т. «Документи Гетьманату в архівах та бібліотеках Санкт Петербургу».

Вічний фонд ім. Василя Кравченка

Марсіл Фаркшатов, Санкт-Петербурзький інститут історії, Російська Академія наук. «Полеміка через кордони: А.-З. Валіді та А. П. Ковалевський як дослідники «Дорожніх записок» Ібна Фадлана про його поїздку з Багдаду на Волгу в 921-922 рр.»

Вічний фонд ім. Олександра і Галини Кулагиних

Оксана Прокоп'юк, факультет історії, Київський національний ун-т. «Київська митрополія у 1721-1786 рр.: Система управління».

Вічний фонд ім. Дмитра і Стефанії Куп'яків

Роман Кутовий, факультет історії України, Волинський державний ун-т, Луцьк. «Політика ОУН щодо польського населення Волині під час Другої світової війни».

Меморіальний фонд ім. Нестора Печенюка

Вера Ченцова, Інститут історії, Російська Академія Наук, Москва. «Східна церква та Україна в 40-50 рр. XVII ст.».

Сергій Головащенко, відділ філософії та релігієзнавства, Національний ун-т «Києво-Могилянська академія». «Святе Письмо в конфесійній культурі українців».

Вічний фонд ім. родини Ремезів

Рената Руснак, факультет міжнародних досліджень і політології, Ягеллонський ун-т, Краків. «Антологія української поезії і прози у польських перекладах Б. Лепкого».

Вічний фонд ім. родини Стасюків

Роберт Климаш, Вінніпег, Манітоба. «Кореспонденція та інша документація Володимира Климова (1926-2000 рр.)».

Вічний фонд ім. Целестина й Ірини

Суховерських

Юрій Макар, відділ міжнародних відносин, Чернівецький національний ун-т. «Від депортації до депортації: 3 історії Холмщини і Підляшшя».

Вічний фонд ім. Тимофії та Євгенії

Таборовських

Світлана Кагамлик, Центр українознавства, Київський

національний ун-т. «Заповіти української духовної еліти XVII-XVIII ст.»

Меморіальний фонд ім. Марусі Онишук та Іванка Харука

Юрій Мицик, кафедра історії, Національний ун-т «Києво-Могилянська академія». «Трагедія українського голодомору-голокосту 1932-1933 рр. у свідченнях очевидців.».

Вічний фонд ім. родини Юхименків

Віктор Сусак, відділ історії та соціології, Львівський національний ун-т (дотація фінансована спільно з Меморіальним фондом ім. Миколи Кліда та Програмою дослідження Східної України ім. Ковальських). «Регіональні особливості політичної культури сучасного українського суспільства. Приклади міст Львова та Донецька».

Дякуємо за Вашу підтримку!

КІУС щиро вдячний усім своїм жертводавцям. Пожертви на КІУС підтримують розвиток українознавства через фінансування програм та проєктів, стипендій для студентів й аспірантів та дотацій для науковців.

Пожертви на КІУС не обкладаються податками ні у Канаді, ні в США.

Жертводавців із Канади просимо виписувати чек на *Canadian Institute of Ukrainian Studies*. Пожертви на КІУС у межах Канади можна висилати у включеній конверті.

Жертводавців зі США просимо виписувати чек на *University of Alberta Foundation USA, Inc.* і пересилати на адресу:

CIUS
450 Athabasca Hall
University of Alberta
Edmonton, AB, Canada T6G 2E8

З усіх питань заснування іменних або цільових фондів при КІУСі просимо звертатися до директора інституту.

Звіт про Вічні фонди

Вічні фонди відіграють вирішальну роль у підтримці діяльності КІУСу та розвитку українознавства. Вони подані за порядком їхнього заснування. Загальні суми включають усі пожертви, які надійшли до 31 серпня 2004 р. Тільки річний прибуток з недоторканого основного капіталу фондів використовується на проекти, стипендії, дотації та субсидії.

Якщо Ви бажаєте зробити пожертву чи заснувати фонд, просимо користуватись анкетною, що знаходиться у середині цього бюлетня.

Вічний фонд ім. родини Лева Криси: \$32,682

Фонд був заснований паном Левом Кресою (Едмонтон, Альберта) у грудні 1981 р. Щорічно виділяється принаймні одна бакалаврська стипендія з українських та українсько-канадських студій.

Вічний фонд КІУСу: \$807,870

Заснований у вересні 1986 р. зі спадщини бл. п. Юрія Диби (Ванкувер, Британська Колумбія) і бл. п. Катерини Миськової (Едмонтон, Альберта), а також із пожертв приватних осіб та установ Канади й США. Прибуток фонду призначений на фінансування поточних проектів КІУСу.

Меморіальний фонд ім. Володимира і Дарії Кубійовичів: \$429,983

Заснований у листопаді 1986 р., згідно заповіту, зі спадщини бл. п. професора Кубійовича і доповнений дотацією уряду Альберти у співвідношенні 2:1. Прибутки з фонду допомогли фінансувати «Енциклопедію українознавства», «Encyclopedia of Ukraine», видання «Історичного атласу України» проф. Кубійовича і наукову діяльність Наукового товариства ім. Шевченка в Сарселі (Франція). Тепер фонд підтримує проєкт «Internet Encyclopedia of Ukraine» (Енциклопедія України в «Інтернеті»).

Меморіальний фонд ім. Марусі Онищук та Іванка Харука: \$126,058

Заснований у грудні 1986 р. п. Петром Малофієм (Едмонтон, Альберта). Прибутки уможливають виділення стипендій студентам із Снятинського району, які здобувають освіту в Чернівецькому національному університеті і вивчають такі ділянки українознавства, як історія, політологія, право та економіка.

Архівний вічний фонд ім. Стефанії Букачевської-Пастушенко: \$300,000

Заснований у січні 1987 р. п. Стефанією Букачевською-Пастушенко (Вестон, Онтаріо) і доповнений дотацією уряду Альберти у співвідношенні 2:1. Прибуток з фонду фінансує архівні дослідження, упорядкування й укладення каталогів існуючих збірок та видання дослідчих довідників. На сьогоднішній день за допомогою цього фонду видано більше ніж 30 довідників.

Вічний фонд Клубу українських професіоналістів і підприємців Едмонтону: \$600,125

Заснований у квітні 1987 р. і доповнений дотацією уряду Альберти у співвідношенні 2:1. Прибуток з фонду фінансує діяльність Методичного кабінету української мови (МКУМ), яка включає розробку, видання і впровадження навчальної серії «Нова» для учнів і вчителів двомовних шкіл. Окрім того, фонд також фінансував професійне вдосконалення учителів.

Вічний фонд ім. Михайла й Дарії Ковальських: \$1,950,000

Заснований у грудні 1987 р. панєю Дарією Муцак-Ковальською та бл. п. Михайлом Ковальським (Вестон, Онтаріо) в розмірі \$100,000 і доповнений дотацією уряду Альберти у співвідношенні 2:1. Прибуток з фонду фінансував наукові дослідження та публікації, а також стипендії. У 1998, 1999 та 2000 роках панство Ковальські додали до основного капіталу ще \$1,650,000 і попросили, щоб усі прибутки фонду використовувалися на новостворену Програму дослідження Східної України ім. Ковальських. Це включає фінансування Східного інституту українознавства ім. Ковальських, заснованого при Харківському університеті в 2000 р.

Меморіальний фонд ім. Петра Чорного: \$30,000

Заснований у червні 1988 р., згідно заповіту, зі спадщини бл. п. Петра Чорного (Торонто, Онтаріо). Прибуток з фонду допоміг фінансувати видання «Encyclopedia of Ukraine», а тепер використовується для виділення дотацій науковцям з України.

Вічний фонд інвестиційного клубу «Козбїлд»: \$105,546

Заснований у червні 1988 р. приватним торонтським клубом капіталовкладень і доповнений дотацією уряду Альберти у співвідношенні 2:1. Прибуток з фонду фінансує наукові публікації з українознавства.

Вічний фонд ім. Петра Яцика: \$3,000,000

Заснований у червні 1988 році бл. п. Петром Яциком (Missisaga, Онтаріо) і доповнений дотацією уряду Альберти у співвідношенні 2:1. Прибуток з основного капіталу фінансує діяльність Центру досліджень історії України ім. Петра Яцика при КІУСі, головним проектом якого є англійський переклад монументальної десяти томної «Історії України-Руси» Михайла Грушевського. Окрім того, виділяються дослідчі дотації науковцям з українознавства.

Вічний фонд ім. родини Стасюків: \$1,496,595

Заснований у липні 1988 р., згідно заповіту, зі спадщини бл. п. Євдокії Стасюк (Торонто, Онтаріо) і доповнений дотацією уряду Альберти у співвідношенні 2:1. Прибуток з фонду фінансує діяльність Програми вивчення сучасної України ім. Стасюків та видання КІУСу.

Вічний фонд ім. Анни і Нікандра Буковських: \$117,680

Заснований у листопаді 1988 р. п. Анною та бл. п. Нікандром Буковським (Саскатун, Саскачеван). До 1996 р. фонд фінансував наукові дослідження та публікації з українських і українсько-канадських студій. На прохання засновниці фонд тепер фінансує Програму вивчення українських церков.

Меморіальний фонд ім. Нестора і Зеновії Саломонів: \$26,667

Заснований у грудні 1988 р. панством Василем і Галиною Саломон (Торонто, Онтаріо) для підтримки проєктів з української мови та літератури.

Вічний фонд ім. родини Юхименко: \$5,000

Заснований у січні 1989 р. паном Іваном Юхименком (Ізлінгтон, Онтаріо) для фінансування наукових досліджень з історії України, головню XIX та XX століття.

Вічний фонд ім. Олександра і Галини Кулагиних: \$27,000

Заснований у травні 1989 р. Олександром і Галиною Кулагини (Сардіс, Британська Колумбія) для виділення дослідчих дотацій і стипендій молодим і досвідченим науковцям у ділянці українського права.

Вічний фонд українознавства ім. Дмитра Степовика: \$4,000

Заснований у травні 1989 р. Дмитром Степовиком (Україна) для підтримки наукових досліджень та публікацій у ділянці історії українського мистецтва.

Меморіальний фонд ім. Олени Даркович: \$165,180

Заснований у липні 1989 р. д-ром Власом Дарковичем (Едмонтон, Альберта) для підтримки науковців, які готують докторські дисертації у ділянках педагогіки, історії, права, гуманітарних і суспільних наук, жіночих студій і бібліотекарства. Щорічно надається принаймні одна докторська стипендія.

Вічний фонд ім. д-рів Івана та Мирослави Іванців: \$128,929

Заснований у серпні 1989 р. д-ром Мирославою Іванців (Елмвуд Парк, Ілліной, США). До 2001 р. фонд фінансував щорічний науковий обмін між Йоркським університетом (Торонто) й установами в Україні. З 2001 р. прибуток з фонду фінансує стипендії студентам Національного університету «Києво-Могилянська академія» в Києві.

Вічний фонд обмінів КІУСу з Україною: \$35,640

Заснований у листопаді 1989 р. приватними особами з Канади для придбання технічних засобів для українських наукових установ в обмін за надання стипендій канадським студентам і науковцям.

Вічний фонд ім. Марусі й Михайла Дорошів: \$100,000

Заснований у листопаді 1989 р. бл. п. Михайлом Дорошем (Торонто, Онтаріо) для виділення магістерської стипендії з українських або українсько-канадських досліджень. Щорічно виділяється принаймні одна стипендія.

Вічний фонд ім. Петра та Іванни Стельмахів: \$150,000

Заснований у листопаді 1989 р. Петром та Іванною Стельмахами (Міссісага, Онтаріо) для виділення дослідчих дотацій і стипендій з українознавства. З 1993 р. фонд підтримує діяльність Інституту історичних досліджень при Львівському університеті, а з 1995 р. також щорічно виділяє дві стипендії для студентів історичного факультету Львівського університету.

Вічний фонд ім. Олега Зуєвського: \$20,000

Заснований у грудні 1989 р. бл. п. д-ром Олегом Зуєвським (Едмонтон, Альберта) для підтримки видання літературних праць українських письменників, що живуть поза межами України.

Вічний фонд ім. Тимофія та Євгенії Таборовських: \$20,500

Заснований у квітні 1990 р. Тимофієм і Євгенією Таборовськими (Торонто, Онтаріо) для фінансування досліджень і публікування праць молодих і досвідчених науковців у ділянках українських або українсько-канадських досліджень.

Меморіальний фонд ім. Івана Коляски: \$547,908

Заснований у травні 1990 р. бл. п. Іваном Коляскою (Суррі, Британська Колумбія), Павлиною і бл. п. Петром Кіндрачуками (Вернон, Б. К.), Василем і Юстиною Федейками (Келовна, Б. К.) і українською громадою в Канаді для фінансування стажування та

навчання у Канаді науковців і спеціалістів з України.

Вічний фонд ім. Василя Кравченка: \$10,000

Заснований у лютому 1991 р. бл. п. Василем Кравченком (Ганновер, Німеччина) для виділення стипендій і дослідчих дотацій молодим і досвідченим науковцям у галузі українознавства.

Меморіальний фонд ім. Нестора Печенюка: \$71,000

Заснований у грудні 1991 р. Ярославом і Сонєю Печенюк (Садбурі, Онтаріо) для надання дослідчих дотацій молодим і досвідченим науковцям у галузі українських і українсько-канадських досліджень.

Меморіальний фонд ім. Володимира Дилинського: \$42,500

Заснований у січні 1992 р. Мироном Дилинським (Скарборо, Онтаріо) і доповнений дотацією від компанії «Херох Canada». Мета фонду — забезпечити дослідчі і видавничі дотації з українознавства науковцям, які співпрацюють з академічними, культурними та освітніми установами міста Львова.

Меморіальний фонд ім. Миколи Кліда: \$28,225

Заснований у грудні 1992 р. Марією Дякунік (Кітченер, Онтаріо) та її трьома дітьми, д-ром Богданом Клідом (Едмонтон, Альберта), Мирославом Клідом (Міссісага, Онтаріо) і Марією Задарко (Кітченер, Онтаріо) для фінансування стипендій та дослідчих дотацій науковцям у ділянці українознавства.

Меморіальний фонд ім. Теодоти та Івана Климів: \$35,353

Заснований у квітні 1995 р., згідно заповіту, зі спадщини бл. п. Теодоти Клим (Едмонтон, Альберта). Прибуток фонду підтримує наукову діяльність КІУСу, включно з виділенням дослідчих дотацій, виданням публікацій, організацією конференцій, здебільшого у співпраці з Чернівецьким національним університетом.

Вічний фонд Програми дослідження українських церков: \$34,209

Заснований у листопаді 1995 р., згідно заповіту, зі спадщини бл. п. Геррі Браткова (Едмонтон, Альберта),

пожертв Братства св. Івана (Едмонтон) та Колегії св. Андрея (Вінніпег, Манітоба). Прибуток фонду підтримує діяльність Програми дослідження українських церков при КІУСі, а також виділення стипендій і видання публікацій з українознавства.

Фонд Меморіальної стипендії ім. Степана Кобринського: \$10,000

Заснований у квітні 1996 р., згідно заповіту, зі спадщини бл. п. Степана Кобринського (Канора, Саскачеван) з метою виділення стипендії канадським студентам, які досягнуть відмінних знань з української мови. Перша стипендія була присуджена в 2000 р.

Меморіальний фонд ім. Остапа-Теофіла Шведа: \$13,905

Заснований у квітні 1996 р. вдовою і дітьми бл. п. Остапа Шведа (Оттава, Онтаріо) — Вірою Швед і Євгеном, Денисом, Пилипом і Марком Шведами. Фонд підтримує проекти Методичного кабінету української мови з професійного вдосконалення учителів у покращенні викладання української мови.

Вічний фонд ім. Степана й Ольги Павлюків: \$50,000

Заснований у серпні 1996 р. Ольгою Павлюк (Етобікок, Онтаріо) для підтримки досліджень і видання праць з української та українсько-канадської історії.

Вічний фонд вечірньої та заочної освіти ім. Стельмашуків: \$21,200

Заснований у жовтні 1996 р. професором Павлом та Анною Стельмашуками (Келовна, Британська Колумбія) з додатковими внесками від Ненсі Шемелюк-Радомської та Мері Орчук. Фонд підтримує вечірню й заочну освіту в Україні, сприяючи підготовці спеціалістів з України, які вже працюють або бажають працювати в цій галузі. Він також може бути використаний канадськими спеціалістами дистанційної освіти для підготовки таких спеціалістів в Україні.

Меморіальний фонд ім. Михайла Захарука: \$10,000

Заснований у листопаді 1996 р. Марією Захарук (Тулз, Альберта) в пам'ять її чоловіка Михайла. Прибутки фонду призначені на виділення стипендій і видавничої справи з українських та українсько-канадських студій.

Вічний фонд ім. родини Ремезів: \$100,000

Заснований у грудні 1998 р. бл. п. Сильвестром Ремезою (Оттава, Онтаріо) для підтримки наукових досліджень та публікацій на тему творчої спадщини Богдана Лепкого та у сфері його інтелектуальних і творчих зацікавлень (сюди можуть входити ті праці з мовознавства, літературознавства, історії, освіти і культури, які відображають часи Б. Лепкого).

Вічний фонд ім. Дмитра і Стефанії Куп'яків: \$50,000

Заснований у грудні 1998 р. Стефанією Куп'як (Мілтон, Онтаріо) для надання стипендій випускникам Буської державної гімназії ім. Євгена Петрушевича у Львівській обл. в Україні, які здобувають вищу освіту у Львівському національному ун-ті на факультеті економіки, філософії (політології), права та міжнародних відносин.

Вічний фонд ім. Целестина й Ірини Суховерських: \$56,500

Заснований у вересні 1999 р. д-ром Целестином-Миколою Суховерським (Едмонтон, Альберта). Щорічний прибуток фонду фінансує магістерські або докторські стипендії вихідцям з Буковини для навчання в Альбертському, Саскачеванському, Торонтському чи інших канадських університетах у ділянках соціології, психології, економіки або українознавства.

Вічний фонд ім. родини Федейко: \$48,346

Заснований у листопаді 2000 Вільямом та Юстиною Федейко (Сейнт-Алберт, Альберта). Метою діяльності фонду є підтримка Українсько-канадської програми, що включає фінансування наукових досліджень, організацію конференцій та громадських заходів, а також підготовку та видання праць у цій ділянці.

Вічний фонд ім. Михайла Ковальського і Дарії Муцак-Ковальської (2000 р.): \$20,000

Заснований у грудні 2000 Дарією Муцак-Ковальською (Торонто, Онтаріо). Основною метою фонду є надання щорічних стипендій на здобуття магістерських, кандидатських, докторських та інших вищих ступенів в

Україні й Канаді. В Україні стипендії надаватимуться у ділянках міжнародних відносин, політології, історії, культурології, економіки, соціології та психології в Національному університеті ім. Івана Франка у Львові, Національному університеті ім. Стефаника в Івано-Франківську та Національному університеті «Києво-Могилянська академія» в Києві. У Канаді стипендії виділятимуться у ділянках української мови, літератури, історії, міжнародних відносин та політології для навчання у будь-якому канадському ун-ті, але перевага надаватиметься студентам Альбертського університету.

Вічний фонд проекту «Internet Encyclopedia of Ukraine» ім. Михайла Ковальського і Дарії Муцак-Ковальської: \$100,000

Заснований у квітні 2004 р. Дарією Муцак-Ковальською (Торонто, Онтаріо). Основна мета фонду — підтримка проекту «Internet Encyclopedia of Ukraine» (Енциклопедія України в «Інтернеті») через фінансування підготовки, редагування та усучаснення енциклопедичних гасел, які стосуються історії України.

Семінари та лекції КІУСу (зима 2004 р.)

22 січня. Д-р Дейвид Марплз, Відділ історії та Програма вивчення сучасної України ім. Стасюків (КІУС), Альбертський університет (надалі — ун-т). «Зростаючий злочин Сталіна: Популярні та академічні дебати про український голод 1932—1933 рр.».

4 лютого. Д-р Віталій Бондар, Інститут спеціальної освіти, Академія педагогічних наук України; д-р Майкл Родда та Ігор Кобель, Відділ освітньої психології, Альбертський ун-т. «Перешкоди в освіті дітей з особливими потребами в Україні». Співспонсоровано з

Українським центром засобів та розвитку (УЦЗР) при Коледжі ім. Гранта МакЮвана.

12 березня. Микола Рябчук, стипендіат Меморіального фонду ім. Івана Коляски і професор-гість Відділу модерних мов та культурологічних досліджень, Альбертський ун-т. 38-а річна Шевченківська лекція: «Від “дисфункціональної” до “шантажистської” держави: парадокси постсовєтської трансформації».

26 березня. Д-р Ліза Грекул, Відділ англістики, Університет Британської Колумбії. «Прислухаючись до «всіх

бабиних дітей»: відкриваючи наново українсько-канадську літературу».

2 квітня. Д-р Блеар Рубл, Інститут ім. Кеннана, Міжнародний центр для науковців ім. Вудро Вилсона (Вашингтон, ДК). «Нове обличчя Києва: міжнародні громади мігрантів у столиці України».

14 травня. Д-р Тарас Кознарський, Відділ слов'янських мов і літератур, Торонтський ун-т. Меморіальна лекція ім. Данила Гусара Струка: «Київ крізь міт та яву».

«Один із найкращих способів, як діаспора може допомогти Україні — це підтримувати і зміцнювати свої власні інституції, такі як Канадський інститут українських студій».

Микола Рябчук, Національний університет «Києво-Могилянська Академія»; стипендіат Меморіального фонду ім. Івана Коляски 2004 р.

